Ч. 46 (11.014). Львів, середа 2. березня 1927. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

За кулісами.

Львів, 1. березня 1927.

За кулісами міжнародньої політики діються дивні річи. Льондон-Москва-Кантон і Льондон - Шангай — ось та еліпса, яка замикає собою один з безупинно наростаючих, гігантних конфліктів, не менших своєю змістовістю і далекосяглістю, як конфлікт з 1914 р. Англійська дипльоматія і незвичайно чутка, але ще більше осторожна. Рішається вона на якийсь крок тільки після докладного, подрібного розгляду даного питання, коли воно вповні дозріє до важного кроку. Таким кроком є нота Чемберлена до Чічерна в справі комуністичної пропаганди і безнастанного підставлювання ніг Великобританії в її азійських володіннях. Крок Форін-Офісу тим замітніший, що в уряді Болдуіна були поважні застереження щодо різкішої поведінки з Москвою, а одночасно усамостійнені домінії (головним чином Австралія і Канада) зовсім не виявляють більшого інтересу до азійських клопотів своєї формальної метрополії. В таких умовинах рішитися на погрозливий тон у відношенні до Москви — це вже крайність.

А всеж таки льондонський уряд рішився на цю крайність, яка без сумніву не може скінчитися на словах, коли мати на приміті, що їх говорить замкнутий в собі англієць, який тільки в крайному випадку користується словами. Очевидно, вдаватися з цього приводу в якінебудь пророцтва — булоб зайвим і мало доцільним. Англо-радянські розходження можуть скінчитися зірванням господарчих взаємин і на цій точці зупинитися на довший період часу, а можуть теж довести до гігантного збройного конфлікту. По всякій правдоподібности консервативний англійський уряд рішився на започаткування прикрих дипльоматичних розмов з Москвою при допомозі офіційних нот, випереджуючи події, які моглиб наступити після нових виборів і приходу до влади робітничої партії. Консервативи на перший плян висунули інтерес англійської буржуазії, що є ідентичний з інтересом репрезентованої ними британської великодержавности. Не значить це, що відсутність великодержавности визначує англійську робітничу партію, однак ці поняття з одних і других всеж таки не є наскрізь тотожні. Зрештою, консервативи на всякий випадок започаткували гру, яка льогічно мусить розвиватися далі, без огляду на можливу зміну в укладі політично-кермуючих сил в Англії. Сподіваний прихід лейбуристів до влади може й припинив би розвиток подій на европейсько азійському континенті в напрямі наростаючого збройного конфлікту, але за те дав би дальший товчок до еволюції більшовиків направо, а це в суті річи і висліді булоб збереженням британської супрематії в Азії з новим поділом впливів між Москву і Льондон.

Та не вдаваймося в пророцтва, а обмежімся тільки до ствердження факту, що великий конфлікт наростає. Ствердивши його, що ми вже нераз робили з огляду на істнування традиційної і нічим невирівнаної ворожнечі між Англією і Росією, з огляду на істнування старих і постійних розбіжностей і супротивностей між двома імперіялізмами (океанічним і континентальним), стверджуємо одночасно й другий факт: з огляду на те, що тут іде про дуже великі, далекосяглі й у наслідках вагітливі річи, — за кулісами мусить відбуватися незвичайно тонка, приспішена і важлива гра з обох боків в напрямі підготовки до неминучої зустрічі, все одно: дипльоматично-вимушуючої чи збройної.

Годиться вказати на деякі познаки тієї гри і на точки, в яких вона помітніше проявляється, — на познаки, очевидно, доступні кожному пересічному обсерваторові політичних дій.

Основним ствердженням, яке підносить звичайно добре поінформований „Берл. Тагеблят" — це англійсько-польське зближення з метою пхнути Польщу до війни з Рад. Союзом. На военну підготовку Польщі вказує між іншим напучнявіння військового бюджету через вставлення до нього 703 міл., винесення на висоти президента республики „газового хеміка" проф. Мосціцького і безнастанне узброювання Польщі Англією при одночасній активній допомозі в справі виєднання закордонної позички.

Окрім того, Англія розпочала оживлені заходи для помирення Польщі і Литви. Промова погрудневого (як у Польщі потравневого) премієра проф. Вальдемараса в литовському соймі із наглядним злагідненням антипольського тону — вказує, що під натиском Англії фактично ведуться якісь таємні переговори між Варшавою і Ковном. Альфою й омегою всякого експозе кожночасного литовського премієра була сакраментальна справа Вильна та ствердження „военного стану" між Польщею і Литвою. Говорячи про конечність пацифікації европейського Сходу, проф. Вальдемарас теж згадав і про Вильно (мовляв, прийде хвиля, коли над Вильном повівватимуть литовські прапори!), однак без военних погроз. Навпаки, зазначив він, що Литва не буде ухилятися від ніяких переговорів з Польщею з метою реалізації основної політичної програми Литви. Литовський уряд змагає до міжнародньої забезпеки невтральности Литви та створення від сторони Польщі тзв. военної полоси зі збереженням стратегічних інтересів Польщі на просторі Виленщини.

Одночасно польська преса, партійна, півофіційна й урядова (як свідчать статті „Епохи" і „Глос у Правди") повела кампанію за польсько-литовським зближенням, кампанію, що є тільки продовженням вічливости і пересадних чемностей, виявлюваних польськими чинниками литовській делегації, що приїздила на похорон д-ра Басановича.

Все це доказує, що за кулісами діються дивні і нерозгадані речі та що залізна, хоч одночасно і мягкошовкова рука „хитрого Альбіону" підготовляє порозуміння між Варшавою і Ковном з метою створити один фронт проти Рад. Союзу.

Одночасно заповів до Варшави свій приїзд по інструкції польський посол у Москві Патек, б. міністр закордонних справ з доби польського походу на Київ.

Рівнобіжно йде теж підготовча акція з боку радянського уряду. Угольним каменем радянської політики і її сили в Европі є дружні взаємини з Німеччиною і їхня співпраця в мілітарній ділянці. Німеччина проявляє занадто велику і нескривану радість з приводу англійських клопотів, що є теж випливом нерозвязаного навіть великою війною англо-німецького торговельного суперництва і традиційної німецько - російської дружби. Але Німеччина всеж таки осталась хребетним стовпом Европи, який все більше міцніє. Англійські залицяння до Польщі є без сумніву примусового характеру, бож у Льондоні — як каже кореспондент „Берл. Тагеблят-у" прекрасно знають, що малий палець Німеччини більше вартий, як ціла рука Польщі". Питання тільки, чи тактика Німеччини є принципового характеру, чи може зручною грою „сучасного Бісмарка" Штреземана, щоби нею і Англію і Польщу схилити до якнайбільших уступок в свою користь і за одним махом у відповідному моменті реставрувати свою передвоєнну велич і силу.

На всякий випадок поза кулісами наростаючого англо-радянського конфлікту йде велика і таємна гра за справи, про які і фільософам не снилося. Вся европейська преса, але то вся без винятку переповнена статтями на мілітарні теми, що торкаються будучої війни. Ставиться питання, що саме в будучій війні відгравати-ме рішаючу ролю і тому в однаковій мірі вказується на вагу кінноти, летунства, газів, як і пропаганди, що вже ведеться і розвивається у всіх напрямках.

Все це справи занадто важні, щоби пройти нам мимо них — тимбільше, що тут „*res nostra agitur*".

Ф. Ф.

Опера на Україні.

Розмова з артистом-співаком Михайлом Голинським.

На днях приїхав з Києва до Львова відомий наш оперовий співак, героїчний тенор М. Голинський, що виступав в осінно-зимовому сезоні в одеській і київській операх. Шановний артист поділився в принагідній розмові з нами враженнями, що їх набрав, працюючи останніх кілька місяців для української оперної культури.

— Як Вас приняли на Великій Україні?

— Приняли мене — відповів наш інтерльокутор — дуже тепло і радо. Це відчув я зараз-же в часі перших моїх виступів на сцені. Незвичайно прихильно поставилася до мене і вся радянська преса, як українська, так і російська.

— Чи одеська й київська опера вже цілковито зукраїнізовані, чи ставлять ще і російські опери?

— Всі опери ставлять по українськи. Одеська опера зробила на мене дуже приємне враження. Вона належить до найкращих опер у цілому СРСР. В перших часах українізації російська публика її немов бойкотувала. Була вона упереджена до української мови та не хотіла погодитися з тим, щоб опери можна співати не російською мовою. Одначе з часом те упередження щезло, бо й русскі переконалися, що українська мова незвичайно звучна та мельодійна і що в опері належиться їй неменше почесне місце, як найм ельодійнішим мовам інших народів. Це спричинило, що вже по кількох виставах саля одеської опери була все битком набита. Управа одеської опери: директор Каргальський і завідуючий літературною частиною Павченко докладала всіх зусиль на те, щоб її поставити на якнайвищий мистецький рівень. Зокремаж звертала вона велику увагу на чистоту української мови та правильність наголосів у тих співаків, що не були українцями з уродження. Мушу признати, що вони дійсно поставили ту оперу на високий мистецький рівень та перевели в ній не тільки формальну, але й фактичну українізацію. Цілий амсамбль одеської опери складався в перевазі з українців і всі вони ставилися до розвитку української опери з великим пієтизмом. Спомини з побуту і праці в Одесі останутъ незатерті в моїй памяти.

Дещо інші відносини в київській опері На її чолі стоїть людина українцям чужа. гром. Кудрін. Він тричі не допустив до вистави одинокої вставленої в цьогорічний репертуар оригінальної української опери Лисенкового „Тараса Бульби". Тричі йшли до неї великі підготування, тричі вивчували артисти з великим накладом праці партії, а до вистави її всеж не дійшло. Підготовляли її ще й четвертий раз, але тим разом знов не довели діла до кінця. бо на руку Кудрінові при четвертому її зірванні пішов чомусь теперішній керманич всеукраїнського оперного обєднання Воробйов, незвичайно серйозна людина і прегарний українець. Якими мотивами кермувався він, мені не відомо. Одначе мені

Red. czas. „Dilo" Pr. 85/27. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 41 (10993) z dnia 24. lutego 1927 r. pod tytułem: „U wyniatkowomu położeniu" w ustępach a) od początku artykułu od początku artykułu do słów „Nyn." wyłącznie b) między słowami „krywd" a „Czasom", c) między słowami „z sriabło" a słowami „a wsi" zawiera znamiona zbrodni z § 65a uk. że zatem zarządzona przez Prokuraturę 23. lutego 1927 i w tym dniu wykonana konfiskata jest usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedz. redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. — Lwów, 25. lutego 1927. Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 86/27. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 42 (10.994) z dnia 25. lutego 1927 pod tytułem: „Ne obmaniuj'e sebe" w ustępie od słów „obeziszni" do końca artykułu zawiera znamiona zbr. z § 65a uk. że zatem zarządzona przez Prokuraturę dnia 24. lutego 1927 r. konfiskata jest usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. — Lwów, dnia 25. lutego 1927 r. Hawel

як артистові співакові та громадянинові важко зрозуміти й найти оправдання для тих, що робили перешкоди у виставленні цеї опери. Уважаю це за похибку. Не заквитують цього мого погляду й ті „причини“, про які я чув у Києві, а яких не вважаю ніякими причинами. А саме чув я, що на постановку „Тараса Бульби“ треба було 6.000 карб. Щож значить ця невеличка сума на постановку нової, ще й до того оригінальної української опери, коли таж сама київська опера видала на балет аж 8.000 карбованців, а одеська цілих десять тисяч? До того взагалі відносини в київській опері не найкращі. Артисти в перевазі не українці. Були три випадки, де українці опинилися чомусь „поза штатом“. Деякі визначні українські співацькі сили через те зразилися і взагалі не хочуть вступати до української опери та працюють у чужій поза межами України. До таких належить між іншими і славний український тенор Микиша, що виступає тепер з великим успіхом у московській опері. Я зі свого побуту та виступів у Києві також вдоволений. Бо якщо не все задовольняли мене внутрішні відносини в опері, то зате дістава́в я повне вдоволення і повну сатисфакцію від київської публики в часі виступів. Київську публику я полюбив цілим серцем і дістав від неї богато-богато доказів взаїмности з її боку.

— Яка публика переважає в опері?

— Опера там доступна для всіх. Бачив я там не тільки інтелігенцію та урядовців, але й велику скількість робітників з фабрик і заводів. Я сказав би навіть, що між публикою ці останні переважають. Тамошня публика має до опери великі вимоги. На тому полі має вона вже свій вироблений смак і мистецькі побажання. Над піднесенням музичної культури працює там не лише всеукраїнське оперне обєднання, але й інші установи всеукраїнського значіння. До таких належать передовсім Державна Українська Музична Капеля „Думка“ і Всеукраїнське Музичне Т-во ім. М. Леонтовича з численними філіями по всій Радянській Україні. З тим останнім я був у близьких звязках і виступав на влаштовуваних ним концертах. Названі установи працюють не тільки над розвитком музичної культури, але й над її популяризацією і на Україні і поза її межами.

Крім названих є ще одна установа загально-українського значіння, а то: перша українська художня капеля кобзарів (бандуристів). Її завдання двояке: популяризувати давні кобзарські пісні і думи, а також поширювати сам історичний український інструмент, тобто бандуру. Одне й друге завдання капеля кобзарів виконує дуже гарно, своє мистецтво поставила на значну висоту і тим причинилася дуже до відсвіження старої української традиції. Капеля має намір завитати й до Галичини і дати змогу тутешнім громадянам познайомитися з кобзарським мистецтвом у найкращому виконанні.

Все сказане наглядно свідчить, що українська музична культура там росте і розвивається, а тому не диво, що й до співаків, а тимбільше оперових, ставлять там значні вимоги.

Зі свого побуту та праці в операх Одеси й Києва виніс я на загал гарні враження і переконався, що на тій ділянці є там не тільки велика творча праця, але й значні мистецькі досягнення. Маю надію, що мені доведеться ще не раз і не два виступати в українській опері та вложити в її розвиток і частину своєї праці.

Чергова конечність.

(Фонд будови.)

Життя, безупинний — раз слабший, раз сильніший — рух, не має таких незмінних законів і форм, які не вимагалиб перевірень, змін і доповнень у подробицях. Що сьогодня видавалося метою, завтра покажеться тільки засобом, що сьогодня було недосяжною закінченою ідеєю, завтра стає дрібним, не вистарчаючим домаганням.

Такі думки насуваються, коли ми застановляємося над тим, чи можна „Рідній Школі“ висувати нові домагання попри дотеперішні, це є попри домагання зорганізованої піддержки з боку громадянства самої справи виховання. Воно правда: домагання „Рідної Школи“ зростають з кожним роком, ба й з кожним місяцем, бо зростає свідомість маси, а з нею родяться нові потреби. Але так мусить бути! Це якраз ознака, що ми не тільки живемо, але й розростаємося. На всякий випадок це знов не такі великі домагання щоб їх не можна здійснити. Буджет „Рідної Школи“ на цей рік 1,485.954 зол., не такий то вже понад сили народу. Це дає раптом по 20 сот. річно на душу, чи там по 1 зол. річно на українську родину. Сама українська інтелігенція є в силі легко покрити цей буджет, не закидаючи навіть всяких маскарад, на які чейже ніхто не жаліється так, як на конечність дрібного датку для „Рідної Школи“.

Одначе покищо не заходім у ділянку мрій. Треба вперед мати відповідно вихований загал, а щойно тоді розумувати, що ми моглиб зробити. Одначе з дечим таки не можна підождати, аж на ті вимріяні часи.

Як відомо, весь прибуток „Рідної Школи“, що складається з добровільних датків, які все ще не увійшли в обовязковість загалу, йде на біжучі видатки, звязані з удержанням власного приватного шкільництва (інвентар, чинші, платні вчительства), та видатки звучені з обороною приватного й державного шкільництва. Всяка інша потреба, хоч би й як пекуча, яка виросте поза тим, є не на місці, але прямо паралізує засадничо діяльність Товариства. Та є потреби, які можна вправді деколи пересунути, та не можна їх не признати. От н. пр. деякі наші школи не мають відповідного приміщення. Тягнулося, доки було можна, доки дана школа не розрослася. На щастя надходить такий час, що давні приміщення не тільки не відповідають вимогам шкільних приписів, але в найближчій будучности не може бути мови про поміщення тої української молоді, яка до тих шкіл напливає. Вже не кажемо про такі місцевости, де школи розвиваються нормально, а піднаймити приміщення з льокальних оглядів не дасться. Виступає невідхильна конечність будови власних домів у деяких місцевостях на приміщення школи. „Рідна Школа“ свідома того, що вона не є товариством для здвигнення домів, що будова в теперішній час, це страшна річ; але трактуючи саму будову дому, як засіб до здійснювання свойого завдання, „Рідна Школа“ часом не може тої ділянки усунути споміж ряду своїх конечностей. Кружок „Рідної Школи“ у Дрогобичі, удержуючи три приватні школи, мусів розпочати для них величезну будову, яку веде вже повні два роки. Станиславів, не маючи приміщення для своєї приватної, народньої і промислової школи, мусів здвигнути поверховий будинок (зверха ще не викінчений). Двоповерховий будинок яворівської приватної школи теж знадвору не викінчений. Поверховий будинок у Зборові і не сплачений і не докінчений. У Львові, в будинку „Р. Ш.“ при вул. Мохнацького міститься 4 школи, тому назріла конечна потреба вибудувати власний поверховий будинок, якого будова вже другий рік застановлена, бо Кружок мусить сплачувати довги за дотеперішні матеріяли. На львівському передмісті Богданівці, роками мокнуть мури без даху на будинку, в якому має міститися приватна українська школа. Села Свидниця (Яворівщина) і Посверж (Рогатинщина) теж мусіли почати будову для своїх шкіл і не можуть докінчити; збирається Жабє будувати дім для своїх шкіл.

Здавалось би, що з уваги на те можна „Р. Ш.“ думати про інші будови. Та ні: чортківським і золочівським школам грозить упадок, Лежайськ мусить мати Захоронку, а щоб її заснувати, місцеві обставини вимагають конечної будови дому. Всіх цих потреб не можна покищо заспокоїти місцевими засобами. Деякі з повітів вже перетяжені. Треба конечно акцію сцентралізувати. І головна управа постановила створити окремий фонд будови, щоби не вязнити біжучих впливів, призначених виключно на потреби виховання.

Не зменшуючи датків на ведення й розбудову приватного шкільництва, мусить українське громадянство мати на очах і цю пекучу потребу, якою є фонд будови. Будівельна комісія, зложена з інжинірів, буде виготовляти і перевірювати пляни з уваги на їх придатність для школи. Фондом буде кермувати головна управа, розділюючи його в міру впливу готівки й провіреної потреби. Датки надсилати до головної управи „Р. Ш.“ зазначуючи „Ф. Б.“. Фонд будови буде вестися зовсім окремо від інших рахунків і буде льокуватися у будинках. Датки будуть відповідно зареєстровані, а від 10 долярів у гору й відповідно упамятнені. До створення такого фонду завзиваємо українське громадянство на всіх українських просторах.

Не тільки всі поодинокі українці, але й всі українські інституції мусять причинитися до створення такого конечного фонду в міру своєї спроможности і своїх засобів. Мусимо не тільки творити приватні школи, але й уможливити нашій молоді користати з них. Воно й не буде так важко, коли будемо мати на думці, що тільки один є правильний і певний шлях, яким повинен нарід іти до своєї великої мети, а це шлях невсипучої й зорганізованої праці.

Хто покладе першу цеглину?

Головна Управа „Рідної Школи“ у Львові.

Орґанізаційний рух.

Віче Українського Нац.-Дем. Обєднання в Теребовлі.

Теребовля, дня 23. II. 1927.

Вчора пережили ми великий, радісний день. Дня 22. ц. м., в полудне простора саля „Просвіти“ виповнилась по береги масою народу Теребовельщини. Віче відкрив о. декан Мохнацький Степан, вказуючи на вагу політичної організації для недержавної нації та здобуття належних їй прав. До президії віча вибрано одноголосно о. Мохнацького Степана на голову, громадян Подедворного Михайла, господаря з Глещави і Крушельницького Івана, госп. зі Слобідки Струсівської на заступників голови, а гром. Олексова Михайла, госп. з Волиці на секретаря.

Головний реферат про сучасне положення українського народу під Польщею та про політичні завдання Українського Нац.-Дем. Обєднання виголосив делегат Центрального Комітету о. прелат Кулиницький Леонтій, зі Львова. Про земельну реформу і стан земельної справи на зах.-українських землях говорив дуже переконуюче і приступно д-р Заплітний А. адвокат з Теребовлі. В оживленій дискусії збирали голос громадяни Крушельницький Іван зі Слобідки Струсівської, Заставний Антін з Кропінки, д-р Заплітний, Романишин Микола з Теребовлі, Жукевич Антін з Могильниці, Юрків Єфрем з Дарахова та інші, що рівними доказами і фактами з життя представляли зібраним потребу і доцільність політичної організації, одиноко можливої на чисто національній платформі під прапором Українського Нац.-Дем. Обєднання. Описувалися на нашому вічу своїми „мудрощами“ також представники польських лівих партій, яких теревені не робили на зібраних ніякого враження, а навпаки — скріпили тільки серед української маси переконання, що тільки програма Українського Нац.-Дем. Обєднання промовляє безпосередньо до української душі і чесно вказує нашому народові прямий шлях до кращої будучини. Доказом дійсного настрою зібраних (біля 1000 осіб) були одночасно принятi резолюції, в яких віче признає одинокою українською національною партією тільки Українське Національно-Демократичне Обєднання, взиває всіх зібраних українців поголовно вписуватися в члени партії, протестує проти кольонізації, домагається розділу землі виключно між автохтонне українське населення, а далі привернення конституційних прав на полі самоврядування, віддачі українського шкільництва в українські руки та ін. По відспіванні національних і стрілецьких пісень зібрані, загріті до дальшої невгаваючої й ... мент боротьби за слушні права та кращу долю народу понесли відомости про ... що чули під усі стріхи Теребовельщини.

Присутній.

Тихе свято.

Трицятиліття читальні „Просвіти“ в середмістю Львова.

В неділю, 27. лютого н. р., відбувся в салі „Сокола-Батька“ скромний ювилей трицятилітнього істнування читальні „Просвіти“ в середмістю Львова. На святкування зложилися: співи студентського хору, реферат голови читальні о. Василя ... і привіти. В святі взяло участь не дуже то богато львівських громадян, особливо мало було між учасниками української інтелігенції. Голова читальні відтворив ...

Д-р І. Свєнціцький. 3)

Музеї і книгозбірні сучасної України.

(Продовження.)

З одною з таких спроб в музейному будівництві стрічаємося в Харкові у т. зв. *Музею соціяльної культури* і *Сковородинському Музею*. Соціяльний музей мав дати змогу глядачеві прослідити розвиток людини у звязку з усім світом живої природи, тож від зародку людини, через прояви життя у здоровлю і хоробі (особливо соціяльний — зарази, сухоти, полові недуги), та через суспільно економічні взаємини кляс — визискуючого панства і визискуваного сільсько-робітничого пролетаріяту. Але спроба ця випала так невдачно і так неестетично, що не диво, коли її недавно мали занехати. Інакше не могло статися, коли всі безмірні жертви людства в постійній його боротьбі за здійснення клича „рівне добро для всіх“ дотепер не вспіли довести навіть до найдрібніших успіхів, коли розцвіт життя одних вимагає хочби повільної смерти других (діти-родителі), ситі-голодні, з кутом-без кута й даху, радісні і веселі, сумні і в журі, сміх одних — сльози других, сила одних — смерть других, та коли у житті одиниці є стільки найрізніших помотань, що навіть годі придумати їх усіх і теоретично унормувати. А в соціяльному музею дійсно належалоб усьому тому дати й найти належне місце та образ.

Може найкраще відповіли на це питання соціяльного типу музейного будівництва збірки *Сковородинського Музею*. Простора саля, яких 22 м. довжини і около 14 м. ширини, освітлена з двох боків рядом великих вікон, виповнена зразками найпростіших приладів сільсько-рільничого життя і людового мистецтва та ніжним переломленням отсього життя в малюнках незвичайно плідного Сергія *Васильківського*, що свою Україну красками оспівав, — ось головне тло і переважний характер цього музею. До того одна-друга стінка з легендарно-побутовими малюнками людових мистців — Мамая, ярмарку, храму, лірника, весілля, та стінки з портретами діячів Харківщини, куток Сковороди і вітрини з першими рідкими виданнями українського письменства — ось і весь зміст музею. І він притягає дуже богато гостей-видців, головно з робітництва й селянства, бо в ньому дійсно дуже богато інтересного, особливо при умілому і живому проводові. Вибагливий музеольоґ-теоретик назве цей музей українською кунсткамерою давнього типу XVIII. в., але свідомий завдань хвилі суспільних добачить в ньому один із кращих засобів українізації, себ-то національного освідомлення Харківщини.

Через пливкість поглядів на музейну справу деяких кругів державних чинників у самому Харкові найбільше потерпів „*Музей Українського Мистецтва*“, представленого збіркою кераміки і килимарства та іконами і церковною різьбою б. Епархіяльного Музею (переважно XVII.—XVIII. в.) і прекрасними іконами б. Волинського Музею з XVI.—XVII. вв. Цей музей уже втретє переноситься, щоб увійти в рямки теоретично придуманої цілости соціяльного музею. Між тим людова частина збірок цього музею аж проситься у Сковородинський Музей, а церковна, розміщена по школам, родам і вікам, могла би створити в майбутности з людовими малюнками Сковородинського Музею прекрасний відділ середньовіча українського мистецтва. Осібно повинна би станути колись у Харкові галерія новітнього мистецтва, в якому твори українських мистців повиннiб заняти найбільше місця.

Найкраще враження одноцільности й богатства зібраного матеріялу, систематичного опрацювання і приміщення робить *Харківський Археольогічний Музей*, відомий давно з опису в „Трудах XII. Археолог. Съѣзда“ 1902 р. Хоч як одноманітно й сіро виступає на перший погляд усе зібране тут добро камінних орудій, черепя і горшків, черепів і кістяків з могил, то все таки — пові... не погребення у колоді Торка, або нові находки з розкопів біля Харкова часів Золотої Орди з прикладами осідло рільничого життя — серпом і жорнами, проливають стільки світла на минуле України, що в ньому можна кожному дуже богато навчитися.

Спробу суцільної систематизації збірок переведено і в Києві у Всеукраїнському Історичному Музею ім. Шевченка, який по смерти Біляшівського веде Винницький. Цей музей перейшов у своїй галерії новітнього мистецтва до системи ... сово — індивідуальних виставок, які знав був і Біляшівський. Але для сучасної системи треба було в части звинути, вчасти змінити постійні вистави деяких інших відділів, постаратися навіть значним коштом за відповідне тло виставки, на якому вповні розвинулася би і ярко виступила краса виставленого мистецького твору.

Найкраще зладжено ці спроби на *виставці українського портрету XVII—XVIII ст.* з 1925 р. і виставці графіки покійного Юрія Нарбурта 1926 р.

(Продовження буде.)

твому рефераті повну картину перших загальних зборів читальні, що відбулися 14. лютого 1897 р. Перед усіми зібраними встали немов живі присутні на тих зборах громадяни-основники з їх побажаннями, думками, а навіть словами — референт цитував поодинокі уступи з виголошених тоді промов. Богатьох з них нема вже між живими. Та бачили ми й на цьому святі кількох з тих, що були основателями читальні. Це старі ветерани, що всюди клали підвалини під розбудову українського національного життя. Маємо на увазі присутніх на святі львівських громадян: д-ра Костя Левицького, д-ра С. Федака, М. Стефанівського, М. Галібея, купця Мартинця, дир. Говуцького, о. Малицьку, Вас. Гресека та інших.

Витали читальню з 30-літтям іствув ння п. С. Мегалєс від Гол. Виділу „Просвіти", п-ні Малицька від філії „Просвіти" на львівський повіт, проф. Біленький від філії „Просвіти" на місто Львів, о. Галант від чит. „Просвіти" на Личаківській дільниці, делегат читальні богословів голова читальні на Жовківській дільниці від своєї читальні. Від в линських „Просвіт" витав читальню з ювилеєм посол С. Хруцький, а від Нар. Організації Українців міста Львова проф. Березовський. Гарний привіт виголосив від „Міщанського Братства" п. Галбей.

На загал скромне це було свято, але незвичайно богате змістом і тими вражіннями, які кожний учасник з нього виніс. Читальня нараховує тепер понад 600 членів. Вона росте і кріпне. З нагоди 30-ліття бажаємо їй, щоб вона була довго-довго одною з нездобутих наших національних фортець у Львові.

Гуцулія у Варшаві.

Варшава, 28. лютого 1927.

Приїхала сюди делегація гуцулів з косівського повіту, щоб висказати свою вдоволеність марш. Пілсудському і президентові Мосціцькому та просити їх не відступати кількох пограничних сіл Косівщини Румунії. Делегацію має приняти віцепрем. Бартель.

Біржа.

Гроші.

Американський долар на приватній біржі 8·91½—8·92, канадійський долар 8·87·50—8·88. Банк Польський платив за доляра в готівці 8·90.

Збіже.

Пшениця двірська 51·75—52·75, пшениця красна селянська 48·75—49·75, жито галицьке 36·00—37·00, ячмінь галицький броварний 34·00—36·00, ячмінь галицький до перемелювання 30·25—31·25, ячмінь пастівний 28·25—29·25, овес галицький 28·50—29·50, кукурудза румун. 29·50—30·50, бараболя промислова 6·50—7·00, фасоля біла 39·00—41·00, фасоля колірова 32·00—34·00, фасоля краса 43·00—45·00, горох пів-Вікторія 65·00—75·00, горох полевий 42·00—44·00, бобик 31·50—32·50, вика 31·00—33·00, сіно пресоване 7·50—8·50, солома пресована 39·00—40·00, гречка 39·00—40·00, льон 68·00—70·00, лубін синій 25—26, ріпак 72·00—75·00, трисік кукурудз. 53·75—55·75, мука кукурудзяна 33·50—34·50, отруби житні нетто без мішка 24·00—25·00, крупи гречані 70·50—72, пшоно 58·00—63·00, крупи ячмінні 52·00—56·00, пенцак 48·50—49·00, макухи льняні 41·75—42·75, макухи конопляні 22·50—23·50, конюшина червона 370·00—390·00, мак синій 160·00—185·00, мішки ютові 1·70, мішки уживані добрі (за штуку) 1·60 зол.

НОВИНКИ.

— Шануйте рідну мову й себе! Маємо перед собою позов іменем „Народньої Торговлі" у Львові проти земляка Новицького з Мистич, написаний по польськи адвокатом Готлібом у Судовій Вишні. У Судовій Вишні і Мостисках є й наші адвокати, й „Народня Торговля" повинна би давати приклад селянам...

— Де правда? Господарсько-Торговельна Спілка в Самборі обезпечила 6. VII. 1926 до чп. 4630 від 6. VIII. 1926 на рік реальність в „Дністрі" на суми 4800 і 1190 зол. а в Польській Дир. Вз. Обезпечень на 2320 зол. і згідно з оголошенням „Дністра" в „Ділі" зголосила вона ту полісу в магістраті в Самборі; а коли той, не принявши зголошення, відіслав Г. Т. Спілку до Польської Дир. Обезпечень у Самборі, директор цеїж заявив, що треба було зголосити обезпечення в „Дністрі" не в лютім, а в грудні і виміряв дня 26. лютого від суми 7120 зол. за цілий рік 1926 до Нр. 7 полісм належність 2 зол. 99 сот. Варто було би мати поплюдне вияснення „Дністра", бо Г. Т. Спілка заплатила полісу на 7 зол. 50 с.

— Львівська хроніка. Навіть молитися на цвинтарях вечером не є безпечно; на одну жінку напав на Личаківськім цвинтарі бандитит біля 7-ої год. вечр і приклавши їй револьвер відобрав льорнетку, калитку з 10 зол. і золотий ланцюшок. — Львів матиме небавком одну площу з назвою марш. Пілсудського. — Довгий процес за спадщину по богатім пекарі Чижику скінчився тим, що претендентка до нього, яка мала вийти замуж перед його смертю, мусить звернути майно Чижика його рідні, зате вона і її свідки звільнені від обвинувачення щодо фальшивих зізнань. Спадкоємці погодилися з Яновською, відступаючи їй часть спадщини. — В одному з кін, де фільмували певину сензацію Розгром Шерльока Гольмеса", прийшло до авантур; фільму припинили, бо вона не була в цензурі, а на це зацікавлена публика счинила бучу з протестом. Директор кіна втік, а каса мусіла звертати гроші за білети.

Вибори до самоврядних установ у львівськім воєвідстві.

Варшава, 28. лютого 1927.

Львівський воєвода одержав від мін. внутр. справ доручення розписати вибори до всіх повітів львівського воєвідства, що колись підлягали розпорядкам польської ліквідаційної комісії в Кракові. Розпорядок цей, що торкається зміни виб. ординації до самоврядних установ із австрійських часів, впровадив, крім досі обовязуючих трьох виборчих курій, ще четверту курію. В склад тої четвертої курії входять всі особи, які не належать до ніякої з трьох попередніх курій, а м. і. теж жінки. Так у найближчім часі в західній части львівського воєвідства переведені будуть вибори до самоврядних установ на основі обовязуючої досі виборчої ординації, основаної на куріяльній системі.

Відповідь СРСР. на ноту В. Британії.

Льондон 28. лютого 1927.

В суботу доручено британському представникові у Москві більшовицьку ноту, ухвалену радою нар. комісарів у відповідь на ноту Англії. Відповідь удержана в гострім тоні. Нота стверджує, що Англія і цим разом не має конкретної причини виступати зі закидами проти СРСР. Нота вказує на протибільшовицькі виступи членів англійського уряду і стверджує, що СРСР. бажає мирних взаємин із Англією. А англійський уряд все таки грозить зірванням дипл. взаємин із СРСР. Це, що Англія називає антибритійською пропагандою СРСР., є лише аналіза й оцінка закорд. політики британського уряду. Нота протестує проти утотожнювання уряду СРСР. з комун. органами. Крім того нота закидає англійцям нарушення міжнар. звичаїв і правил приличности, а тон, приноровлений Англією до комісаря Чічеріна, нечуваним. Нота закидає урядові, що пробує порозумітися з протибільшовицькими рухами, кермованими бувш. царськими дипльоматами і представниками контрреволюції. Така політика не може причинитися до утревалення мира в Европі.

Відозва ЦВК. III. інтернаціоналу.

Центр. Вик. Комітет III. інтернаціоналу видав відозву до робітників і комуністичних партій світу, в якій протестує проти агресивного становища, яке заняли керманичі англійської політики у відношенні до СРСР. Відозва взиває всіх комуністів чинно запротестувати в рямцях можливости проти імперіялістичних зазіхань Англії.

Англія не буде відповідати.

Льондон, 28. лютого 1927.

Чемберлен заявив у палаті громад, що англійський уряд не має наміру давати якоїнебудь відповіди на більшовицьку ноту.

Більшовицька змова на Мадярщині.

Будапешт, 28. лютого 1927.

Поліція викрила більшовицьку змову в Будапешті й і. великих містах Мадярщини. На чолі змови стояв Золтан Санто, брат Белі Санта, воєнного комісаря за часів більшовицької диктатури на Мадярщині і найближчий співробітник мадярської чрезвичайки з 1919 р. за часів Самуелія. Санта арештували, як хотів утікти за кордон. Досі арештовано 50 людей.

Сойм зачинає знов радити.

Варшава, 28. лютого 1927.

По довшій перерві зачне сойм свої наради завтра, у вівторок. На денному порядку, крім законопроєкту про побір рекрута на 1927 рік, є ще звідомлення бюджетової комісії про спосіб полагодження посольських внесень у справі поправи долі державних урядовців.

Полковник — тернопільським воєводою.

Тернопільським воєводою на місце перенесеного в стан спочинку Завістовського буде іменований дотеперішній староста в Століні полк. Кваснєвський. Новий воєвода обійме урядування ще цього тижня.

Орґан Райха перестав виходити.

Орґан посла д-ра Райха „Дзеннік Варшавскі" з нинішнім днем не появився.

— Виступ М. Голинського у Львові. У вівторок, 1. березня ц. р., виступає наш славний тенор п. Михайло Голинський у львівському міському театрі в опері „Аїда". Голинський співатиме партію Радамеса.

— З наших концертів. Пишуть нам: Вже давно не мав Рогатин такої артистичної насолоди, як концерт п. Ковбузової та гімн. хору дня 14. лютого. Ті, що перший раз чули про цю співачку і йшли на концерт з деяким недовірям, були дуже приємно розчаровані. Не нам оцінювати голосовий матеріял і виконання поодиноких точок співачки. Це певно зроблять фахівці, яким — сподіюся — ще доведеться з шановною артисткою стрінутися. Одно лишень треба зазначити, що такого щирого захоплення та емоції, як мали слухачі при пісні, що наслідувала тьохкання соловейка і молитві „Тоски", відспіваних п. Ковбузовою, вже давно слухачі не переживали. Тому нехай жалують відсутні на концерті любителі співу і музики рог. повіту, що втратили рідку нагоду провести артистичний вечір. — **квінт.**

— Дрогобич стане славний найбільше зразковою вязницею. Заст. мін-а справедливости оглянувши її, рішив, що вона з огляду на гігієну, найкраще пригожа на довголітній побут. Навіть із Бриґідок, які мають бущім-то комфорт, із Станиславова і із славної Свентокжиської Гори перенесуть небавком частину вязнів до Дрогобича.

— Ucrainica. Під редакцією анатома й антропольоґа д-ра М. Ф. Айкштедта (*Eikstedt*) почав появлятись в Мінхені „*Archiv für Rassenbilder*". Це альбом антропольоґічних знимок з цілого світа. Як третій зшиток його появилась збірка пані Гелі Пех (*Pöch*) „Українські Волинянки" з дуже добрими знимками й орієнтуючим текстом. Ціна поодинокого зшитка 2 м. в абон. 1·70 м. — Проф. д-р Ц. Уліґ, ґеограф університету в Тібінґен, написав брошуру „Бесарабське питання з ґеополітичного боку" (Накл. Ферд. Гірт, Бреслав). Це незвичайно інтересна брошура, змістом доступна і для неспеціяліста. — У поважнім німецькім місячнику „*Preussische Jahrbücher*" з лютого ц. р. (207-ий том, 2-ий зшиток, 231-а стор.), що своїм співробітником має славного історика Ганса Дельбріка, поміщена стаття Акселя Шмідта „*Selbstbestimmungsrecht und Randstaatenidee*". Автор ставить домагання до німецьких політиків, щоб вони завсіди і всюди обороняли право самоозначення народів, особливо в піднорядженню до народів Східної Европи (українців, білорусинів і інш.) **А. П.**

— Справжній доразовий суд. У Вильні бачили небуденний доразовий суд. Засуджений за вбивство Барановський, якого вели на розстріл, не дійшов до свого місця. Підчас походу надіхав полковник, який приказав виконати засуд негайно. Публика зробила коло, а жовніри стріляли до засудженого на віддаль 4 кроків. Мало цього: домовина приготовлена для Барановського була за мала і жовніри мусіли тіло втоптати в неї... ногами!

— Спокушений рабін. Громадяне Перемишля матимуть забаву на судовій салі: там розбиратимуть справу, як якась Злата Рубін з Радимна 64-літня молодиця опутала своїми чарами такого мудрого чоловіка як тамошнього рабіна, відомого своєю набожністю. Коли рабін в останній хвилині не мав сміливости розвестись із своєю жінкою, Рубінова почала йому погрожувати скандальними ревеляціями і домагалась відчіпного кілька тисяч долярів.

— Чудасії. Польський Банк і інші більші інституції продають долярівки по 54·15 зол., а по приватних банках можна їх купити по 52 зол. — Французький кольоніяльний суд засудив на 20 літ побуту у карнім домі... короля Гиору IV-го, володаря муринського племени в кольонії Дагомей, за те, що той... зїдав своїх підданих. Зверху король подобав на европейця: мав купелевий костюм і їздив модерним автом, яке забрав у спадщині по кревняку. — Емеритований державний підсекретар у міністерстві внутр. справ п. Ольпінський призначений апеляційним судом у Варшаві... судовим аплікантом, себто найнижчим суд. урядовцям! — У місті Накло є старий звичай складати новоженцям у навечерія шлюбу скло перед дверми їх хати. Одна пара дістала цими днями стільки скляних дарунків, що мусіла прохати підмоги поліції, щоби опорожнила сходи.

— Боротьба з прокльонами. Мадярський уряд завів суворий закон про одну з найбільше поширених пошестей своїх підданих: прокльони. Мадярська мова має бути богатша на проклони, як італійська чи еспанська, а вживають їх усі частіше, як ґуляш або чардаша. Тепер уряд пробує прикоротити язик своїх земляків високими карами. Можна уявити собі, скільки людей щойно тепер почне клясти!

— Хто такий китайський міністр? Англійська преса приносить цікаві подробиці про життєпис теперішнього китайського міністра зак. справ Чена, у Кантоні. Його дід кількадесять літ тому переселився з Кантону на острів Тринідат; Чен мешкав в околиці, у Порт оф Спейн, називався Евген Бернард Ахам і мав там добру адвокатську канцелярію, прегарну бібліотеку і ще гарнішу жінку, креолку. Одна його донька є в Льондоні танцюристкою, а син адвокатом у Порт оф Спейн і відомим своотсменом.

— Що кажуть два чудотворці... Французько-російський лікар Воронов заложився за 100.000 фр., що доживе до 150 літ. Це дуже розумний заклад: коли програє, то не зможе сам грошей виплатити, і вже нині має добру рекляму для своєї методи відмолоджування пацієнтів. Едісон, не менший чудотворець як Зоронов, задивувавши світ чудесними винаходами, пророкує йому з нагоди свята своїх 80-их уродин, що за 100 літ усі будуть глухі. Він сам оглух наслідком надто напруженої праці. У майбутности, коли розвиток техніки перемінить міста в оглушуючі середовища, всі оглухнуть.

— Европейська фільма. Фільма, яку мешканці нашого міста мають нагоду бачити, заслуговує на кілька слів пояснень, які черпаємо з чужинної преси, без думки про рекляму, якої вона й так більше не потребує. „Метрополіс" вийшов з німецької фільмової фабрики „Уфа", з думкою, щоби після „Нібелюнгів" протиставити Америці ще щось більше грандіозного. Над цею фільмою працювали півтора року і на протязі 310 днів і 60 ночей роблено для неї знимки. Її довжина 1,300.000 метрів; виступає в ній 758 акторів, а 25.000 мущин і 11.000 жінок як статисти. Коштувала вона півпята міл. марок. Її режісером є Фріц Ланґ, чи не найбільший німецький фільмовий режісер, творець „Нібелюнгів". Основа фільма позичена з твору мало відомої письменниці, якої заслугою є те, що є жінкою Ланга; називається вона Теа Гарбу. Головну ролю в „Метрополіс" має дівчина виїмкової краси. Щоби найти таку особу, „Уфа" шукала за нею по всій Німеччині і відкрила її випадково. Бріґіта Гельм не була ніколи акторкою, а є 20-літньою дівчиною з доброї, богатої родини, яку вперше заанґажували до цієї фільми. Ясно, що одночасно з успіхом цієї фільми рішена її слава, як акторки. Ідея фільми не є нова, тим більше, що сам твір пані Гарбу не належить до визначних. На тему міста майбутности написали неодну повість. Але вся сила „Метрополіс" у втіленні цієї ідеї при помочі наскрізь нових засобів техніки, чисто фільмових, яких не може мати література. Те, що бачить око, грає богато важнішу ролю, ніж те, що передумує мозок на тему мотта всієї фільми: „По середині між мізком і руками є серце". Нема сумніву, що з цього погляду „Метрополіс" належить до найсміливіших спроб кінового мистецтва зроблених, від часу іспування фільми.

— Світова всячина. У німецькім парляменті комуністи поставили проєкт, щоби припинити видавати пенсію 194 бувш. міністрам і 1753 генералам. Внесок палата відкинула. — Німецька райхсвера має 76.573 жовнірів протестантів, 24.598 католиків і 12 жидів. — Стан в американських шахових змаганнях такий: Капабляика 4 пункти, Немцович 3 і пів, Альохін 2 і пів, Відмар 2, Маршаль і Шпільман півтора. — В американськім парляменті та сенаті прийшло останніми днями до бурхливих сцен, які мабуть перевищили дотеперішні европейські парляментські бучі. Посли та сенатори, які знають бокс, добули найсильніші арґументи проти себе: кулаки! Як виглядатимуть вибори слідуючого року! — Австрійський уряд видає з нагоди ювилейних свят Бетовена окремі листівки. — Трьох німецьких студентів в Атенах попало у конфлікт з владою, наслідком надмірної любови до творів старинного мистецтва: покравши 3 статуї з музею на Акрополісі. — У Парижі арештували кількох німців, що торгували наркотиками; контрабандою перевозили кокаїну, заробляючи... 40.000 фр. на одним кільо, а мали контракт на доставу 500 кільо. — Між Берліном і Ню-Йорком наладнали бездротну комунікацію. Тепер ідуть спроби навязати ще таку саму з півд. Америкою і Австралією.

— З кіна. У кіні „Коперник" почалась нова сензаційно-еротична драма в 10 діях п. з. „Серце жебрака" (Моделька з Монмартру).

Дописи.

Тернопіль. (*Посягання радикалів по Повітове Товариство Кредитове*). Істнуюче від 28 літ Пов. Тов. Кредитове в Тернополі, найзасібніша українська кредитова кооператива на Поділлі, від двох літ стала предметом атаків горстки тернопільських інтеліґентів-радикалів, що забажали цю кооперативу взяти виключно у свої руки. Кілька останніх загальних зборів були видовищем авантур і буч, які вели радикальні інтеліґенти, головно д-р Лисий і д-р Ладика. Ці публичні виступи тернопільських радикалів вносили замішання й огірчення між селян та підкопували їх довіря до інституції, котру радикальні крикуни мішали з болотом. Завдяки „працівщих демаґоґів на селі ширилася деморалізація і дезорґанізація, що творили пригожу почву з одної сторони для комуністичної аґітації а з другої для майбутнього хрунівства, як природного наслідку радикальної демаґоґії. Та вже вершком радикальної нахабности були заг. збори Пов. Тов. Кред. дня 23. червня 1926. На ці збори, в яких брали ще участь і передвоєнні члени, радикали привели свою боївку, зденчлени, радикали [illegible] і терором хотіли перепертати свої внески й вибрати свою управу. На команду д-ра Ладики, д-ра Лисого і д-ра Олійника повстали на салі крик і буча, бо радикали не хотіли дозволити, щоби голова зборів проф. Іван Боднар провірив, хто з присутніх є членом, а хто ні. [illegible]

дикали не переставали робити бучі, голова проф. Боднар розвязав збори і разом з членами надзірної ради, управи й загалом членів покинув салю нарад. На салі лишилися радикальні крикуни зі своєю бойкою, в значній части нечлени кооперативи, і вони на внесок д-ра Ладики отворили нові збори, на котрих „відкликано" шістьох членів надзірної Ради і вибрано до ради д-ра Лисого. Вибрано також нову управу, зложену виключно з самих радикалів: д-ра Степана Бриковича, д-ра Олекси Олійника і д-ра Луки Онуферка як членів та д-ра Степана Чумака і бувш. жандарма Івана Кулева як заступників. З шестичленного гуртка радикалів-інтелігентів лишився наразі без уряду тільки сам д-р Ладика. Нова управа внесла подання в справі зареєстрування, але окр. суд ухвалою з 14. VII. 1926 тому жаданню відмовив тому, що збори, де „вибрано" управу, були неформально скликані й неважні. Проти цього внесено рекурс і апел. суд змінив постанову окр. суду рішенням з 20. листопада 1926, приказуючи зареєструвати нову управу. Це рішення апел. суду негайно оспорено шляхом ревізійного рекурсу перед найвищим судом і треба приняти, що найвищий суд приверне в силу первісну постанову окр. суду в Тернополі з 14. липня 1926. На основі повищого рішення апел. окр. суд в Тернополі зареєстрував нову управу, проти чого давня управа внесла рекурс, при чому окр. суд перший раз перевів точні доходження щодо перебігу заг. зборів з 23. VI. 1926. Не порозумівшися з надзірною радою, самозванча управа дня 25. листопада 1926 обняла урядування, бо урядуючий член управи о. Вол. Громницький мусів перед напором уступити і нові члени самовільно та нахабно взяли ключі від каси і шаф та зачали урядувати. Тогож самого дня вечером зійшлася надзірна рада в комплеті й одноголосно рішила суспендувати самозванчу управу на основі § 28 статуту і того дня іменувала тимчасову управу в складі старої, себто о. Вол. Громницького, д-ра Степана Барана і міщанина Семена Сеньківського, визначуючи рівночасно заг. збори на 25. грудня 1926. Це рішення надзірної ради передано на письмі й особисто самозванчій управі і візвано її передати урядування до рук тимчасової управи, чому радикали відмовили. Тоді надзірна рада віднеслася до окр. суду в справі зареєстрування тимчасової управи і введення її в урядування. Окр. суд в Тернополі рішенням з 4. грудня 1926 зареєстрував тимчасову управу, але відмовив жаданню примусового введення її в урядування. Проти реєстрації внесли самозванці рекурс, а надз. рада проти II. точки рішення і апел. суд постановою з 18. січня 1927 відкинув рекурс самозванців, а узглянив рекурс надзірної ради і припоручив окр. судові в Тернополі ввести в урядування тимчасову управу примусовим шляхом, коли самозванці не уступлять добровільно.

Повищу постанову апел. суду доручено сторонам 27. січня і коли президія надз. ради разом з членами тимчасової управи тогож дня перед полуднем прийшла до льокалю кооперативи, застала льокаль замкнений на залізні штаби, а приватно довідалася, що самозванці добровільно не уступлять. З уваги на те надз. рада в пятницю 28. січня ц. р. внесла подання до окр. суду про примусове виконання правосильної постанови апел. суду. Окр. суд порішив справу по думці внеску і поручив повітовому судові в Тернополі безпроволочне переведення екзекуції і введення в урядування тимчасової управи. В суботу 29. січня ц. р. явився в льокалі кооперативи стар. суд. офіціял Герцог в товаристві членів надз. ради і тимчасової управи і зажадав від присутніх членів самозванчої управи передачі каси, ключів, книг і т. д. Самозванці відмовили, а д-р Брикович остентаційно замкнув вертгаймівську касу і шафи і ключі сховав до кишені. Присутні д-р Олійник і д-р Онуферко протоколярно вилучили пов. суд і окр. суд в Тернополі та апел. суд у Львові зі всіми органами від виконування екзекуції у даній справі, а то мимо з причини сторонничости тих усіх судів і їх органів, чим очевидно тільки себе осмішили. Тому, що в екзекуційній постанові через помилку пропущено назвиско д-ра Бриковича, на разі того дня на зарядження екзек. судді д-ра Коха, що був на місці особисто, здержано екзекуцію, а тільки при помочі слюсарів отворено шафи і списано інвентар.

В понеділок 31. січня ц. р. екзекуція відбувалася дальше, при чому д-р Брикович ніяк не хотів видати ключів від каси, тому її обвязано величезним ланцюхом й опечатано. В міжчасі з уряду справлено ошибку і д-р Брикович в четвер 3. лютого ц. р. нарешті видав добровільно ключі від каси, котру відпечатано в присутности ст. офіц. Герцога і віддано протоколярно урядування тимчасовій управі.

Одначе на тому не кінець. Радикали виступили з цілою низкою процесів в окр. суді в Тернополі проти Пов. Тов. Кред. І так д-р Лисий віс процес про уневажнення загальних зборів з 29. грудня 1925; самозванча управа через д-ра Олійника проти о. Волод. Громницького і д-ра Івана Якимчука про видачу книг до Сд. Іа 303/26, що тепер спочиває і д-р Онуферко про уневажнення загальних зборів з 25. грудня 1926 до *Cd.* IIa 4/27.

Зазначуємо, що як давна управа, так і надзірна рада не бажали й не бажають роздору та невмісної в кооперативному товаристві партійної політичної боротьби і хотіли справу полагодити компромісом, відступаючи радикалам два місця на всіх 7 в надзірній раді й одно місце на всіх три в управі під умовою, що радикали негайно мають заперестати боротьбу проти Пов. Тов. Кред. Радикали на це не пішли, жадаючи для себе двох місць в надз. раді і двох місць для кооператив, де були певні перепери своїх однодумців — отже фактично більшости і такої скомбінованої більшости в управі. Не помогла навіть особиста інтервенція голови Рев. Союзу інж. Павликовського, що з цією метою прибув на заг. збори 25. грудня 1926. Всі зусилля до компромісу розбилися, збори з 25. грудня скінчилися в дійсности на нічім, бо вибраної управи не реєстровано.

На день 3. березня, годину 12 в пол., скликала надз. рада нові заг. збори в ціли затвердження нової управи й вибору одного члена надз. ради. Тернопільські радикали розвинули тепер шалену агітацію в повіті і відгрожуються, що спровадять тисячі селян на збори, що силою розженуть дотеперішню надзірну раду і пропоновану нею управу. Пустили м. ін. в рух брехню і клевету в роді тої, що, мовляв, надз. рада й управа сховали 250 000 золотих з фондів кооперативи на виборчі цілі УНДО і погрожують усім хлопським параграфом і хлопським самосудом.

Надз. Рада, хотячи положити край дальшій „акції" кількох докторських очайдухів, що свідомо в партійному засліпленні ділають на шкоду Пов. Тов. Кред., на своєму засіданні 17. лютого ц. р. виключила їх всіх як членів кооперативи та повідомила їх про це поруеним листом. Вичеркнено також і всіх, що їх приняла самозванча управа, а які були або фамілянтами тернопільських радикалів-інтелігентів, або їх однопартійцями і ті всі у зборах не мають права брати участи. Справдішніх членів має тепер Пов. Тов. Кред. триста кількадесять і вони повинні явитися на зборах, а передовсім всі інтелігенти з Тернополя й околиці, та не допустити до того, щоб затріюмфували брехня і палка. Однодушний фронт проти демагогії і партійництва в економічному житті цілого національно свідомого українського громадянства Тернопільщини може врешті врозумить радикальних загорільців, а тоді прийде нагода й пора до згоди і компромісу та спільної згідливої праці в установах Пов. Тов. Кредитового. Тільки доброї волі, такту й вирозуміння, а цього — на жаль — бракує ще тепер атакуючій стороні.

Всячина.

Оборонці Чапліна. У Відні зібралися на цікаві збори члени нового мужів правничого т-ва „Справедливість". Метою товариства — боронити родинні права, головно: мужів проти жінок. Перший реферат був присвячений справі Чапліна, як жертві його жінки. Його подружжя, казав референт, є зразком подруж для інтересу, які використовують головно жінки в Америці. Пані Чаплінова не вдоволяється матеріяльною руїною мужа; але ще хоче підорвати його артистичну славу. Збори вислали Чаплінові співчуваючу телеграму. Сила фільми є неабияка! Чаплін у своїх ролях є завсіди такий нещасливий, що навіть його адвокати... у Відні є зворушені нещастям його карієри. А в дійсности: Чаплін, утративши добру славу в Америці як муж, зможе переїхати в Европу і тут своєю славою артиста ще заробить на життя... яких кілька міліонів річно.

Надатлантійський перелет. Італійська преса повна ентузіястичних статтей про Пінеда, що перелітав Атлянтійський океан. Його карієра летуна почалась 10 літ тому. Він був спершу морським офіцером. Згодом, перейшовши до воздушної фльоти, дійшов аж до становища шефа її штабу. В 1925 р. переїхав літаком 55.000 кіл. з Риму над Арабією, Персією, Індіями, Китаєм, Австралією до Японії. Теперішній його лет мав пересічну швидкість 170 км. на годину, а денно їхав 18 годин. При останньому поворотному перелеті з півд. Америки він упав підчас бурі у море, але його спас бразилійський кружляк. Цей випадок буде причиною спізнення його перелету.

Нові книжки й видання.

ЖУРНАЛИ:

ГОСПОДАРСЬКО-КООПЕРАТИВНИЙ ЧАСОПИС. Ч. 8. з 23. лютого. Зміст: Зєднуймо нових членів! Чи варто комасувати (лучити разом) селянські землі? Памятаймо — й сповнім наш обовязок. Чого вони не пробують? Для збільшення поплатности управи тютюну. Німецька кооперація в 1926 році. Свято Кооперації. З Волині. Правне положення та податкові тягарі кооператив. Хліборобство. Всячина.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР ч. 4. з 15. лютого. Зміст: Інж. Б. Волосенка: Доля села в руках господарської організації селян. Д-р В. Сіменович: Треба розплющити очі. Значіння добірного зерна на засів. Господарка з земною вогкістю на весну. М. Творидло: З царства природи. Як треба обходитись з обірником. Б. Волинець: Покривджені діти господаря. П. Баранишин: Вихів молодника. Годівля дробу. Правний порадник. З Волині. Добрі ради.

СІЛЬСЬКИЙ СВІТ, ілюстрований господарський часопис, ч. 2. — 15. січня, рік V. — 1927. Зміст: Новинки. Як зарадив собі господар Василь та його жінка Параска. Агр. Гр. Керницький. Розмови про скотарство. Дещо про допомогу при неправильних породах. Агр. Р. Яців. Корова, що телиться в осени, ніби два рази телиться. Українські назви та вирази, що вживаються в скотарстві. — V. Собака. Вет. Лік. В. Королів-Старий. Закладаймо люцерник. Агр. Ю. Рудич. Новий спосіб домашнього виробу вина. Д-р Ст. Дмоховський. Про квітничок при хаті. М. Бардеґа. Перевіряймо несність курей. З практики для практики. Правничі поради. Вістки з місць. Ріжні вісти.

МОЛОДЕ ЖИТТЯ, часопис українського пласту. Ч. 2. 15. лютого. Зміст: У пластовій „мандрівці до успіху". Орлине Перо: Не про блідих дітей бетону. Едґар По: Золотий жук. Олень. Із записника ст. пластуна. Як самому зробити лук. Дещо про філятелію. Про канадійський гокей. З пластового світу. З нашого життя.

ДУХОВНИЙ СІЯЧ, церковно-народній ілюстрований тижневик. Варшава. Видання синоду православної церкви.

НАША ЗЕМЛЯ, літер.-сусп. політ. журнал. Ч. 1. 15. лютого 1927. Ужгород. Редактор В. С. Ґренджа-Донський.

SLOVANSKY PREHLED. Ч. 2. Прага.

»PRZEGLĄD POLITYCZNY« — czasopismo poświęcone zagadnieniom polityki zagranicznej. Rok IV. Tom VI. Zeszyt 1—2. Warszawa. Styczeń-luty. 1927. Treść: Stefan Litauer: Chiny w walce o wyzwolenie; Julian Makowski: Koncesje europejskie w Chinach; Jan Grzymała Grabowiecki: Stosunki międzynarodowe Turcji; Kronika zagraniczna; Kronika bibljograficzna; Bibljografja.

ОПОВІСТКИ.

Дня 5. березня 1927.
ВЕЧЕРНИЦІ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ"
у комнатах Т-ва „Бесіди".
Поіменні запрошення видається лише при вул. Руській ч. 18. I. 1616 1-2

Хореографічна студія М. Гонтара. Вписи на курс ритмічних танків продовжені до 8. березня в салі „Луґу", Коперника 5. партер на право, в подвірю від 4—5 попол. 1627 1—1

Важне для ОО. Катехитів львівських. Практична лекція з науки релігії о. Юліяна Дзеровича в школі вправ держ. учит. семин. відбудеться в середу, 2. березня 1927 о год. пів-десятої. Будинок дух. семинара від вул. Сикстуської. 1614 1-1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. — Видає Видавнича Спілка „Діло". — З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.